

Рецензія на статтю

**Ізмайлова О. І. «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ»¹**

У статті обґрунтовано необхідність застосування комплексного методичного підходу до дослідження торговельно-економічного співробітництва країн у сучасних інтеграційних процесах та запропоновано класифікацію методичних підходів до такого дослідження. Автор виходить із того, що сучасні торговельно-економічні відносини формуються під впливом не лише ринкових закономірностей, а й інституційних обмежень, безпекових факторів і політичної невизначеності, а тому застосування одного підходу не дає змоги охопити всю багатовимірність досліджуваних процесів. На основі запропонованої класифікації обґрунтовано теоретико-методичний підхід до аналізу торговельно-економічних відносин України та Польщі в контексті євроінтеграції України. Це робить дослідження значущим як для наукової спільноти, так і для аналітичних підрозділів, що займаються оцінюванням двосторонньої торговельної взаємодії.

Актуальність теми. Тема має високу актуальність. Автор обґрунтовано пов'язує потребу в цілісній методологічній рамці зі зростанням міждержавної економічної взаємозалежності, зміною логістичних маршрутів та посиленням впливу факторів безпеки на міжнародну торгівлю. Особливої ваги дослідженню надає теза про те, що в таких умовах торговельно-економічні відносини перестають бути лише обміном товарами та послугами і перетворюються на інструмент реалізації національних економічних інтересів, забезпечення конкурентоспроможності та формування нових моделей міжнародної

¹Ізмайлов О. І. Теоретико-методологічні основи дослідження торговельно-економічного співробітництва країн в умовах інтеграції // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". – 2026. – №2. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2026-2>

співпраці. Слушним є і вибір емпіричного контексту: Польща розглядається як ключовий партнер України в Європейському Союзі, важлива транзитна ланка та стратегічний сусід, а зміна українсько-польських відносин розкривається не лише через динаміку обсягів торгівлі, а й через інституційні зрушення, правову адаптацію до європейських норм і трансформацію логістичних коридорів.

Аналіз матеріалів і методів. Джерельну базу дослідження становлять праці українських та іноземних учених з методології дослідження міжнародних економічних процесів, статистичного аналізу зовнішньої торгівлі, прогностичних підходів до вивчення міжнародної торгівлі та аналізу інтенсивності торговельної динаміки — загалом десять позицій, переважно 2020–2024 років, із зазначеними цифровими ідентифікаторами та належно оформленим блоком References. Методологічною основою слугують системний, інституційний та геоекономічний підходи в поєднанні із загальнонауковими методами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, логічного та причинно-наслідкового аналізу. Заслугує на увагу коректно окреслена наукова прогалина: традиційні підходи до аналізу торговельно-економічних відносин зосереджуються переважно на загальнотеоретичному поясненні або на окремих кількісних індикаторах, не інтегруючи їх у цілісну аналітичну систему.

Оцінка результатів дослідження. Найвагомим результатом є запропонована класифікація методичних підходів до дослідження торговельно-економічної взаємодії країн, побудована на поділі на два взаємопов'язані блоки — теоретико-методологічний та інструментально-прикладний.

Теоретико-методологічний блок сформовано системним, інституційним і геоекономічним підходами, причому автор послідовно показує аналітичне навантаження кожного з них: системний підхід дає

змогу розглядати торговельні потоки, інвестиційні зв'язки та чинники впливу не ізольовано, а як складові єдиного комплексу міжнародної економічної взаємодії; інституційний — вийти за межі суто кількісного аналізу та дослідити договірно-правову базу, регуляторні чинники й вплив євроінтеграційних процесів, пояснивши, чому за наявності значного економічного потенціалу фактична взаємодія може залишатися недостатньою; гео економічний — врахувати просторові, логістичні та геополітичні чинники, зокрема конфлікти й трансформацію міжнародних ринків. Таке обґрунтування є методично переконливим, оскільки кожен підхід закріплено за конкретним аспектом предмета, а не долучено формально.

Інструментально-прикладний блок охоплює кількісні індикатори, економіко-математичне моделювання та якісні методи. Автор доречно розмежовує показники торговельної інтенсивності (експортна та імпортна квоти, експорт та імпорт на душу населення, коефіцієнти торговельної залежності, індекси умов торгівлі), структурні показники товарної та географічної структури й концентрації торговельних потоків, а також індикатори внутрішньогалузевої торгівлі, компліментарності та порівняльних переваг. Особливо аргументованим є акцент на індексі компліментарності торгівлі як інструменті визначення ступеня відповідності структури експорту однієї країни структурі імпорту іншої, що дає змогу оцінити взаємодоповнюваність економік і виявити перспективні напрями співпраці. Блок моделювання представлено гравітаційними та регресійними моделями, моделями часткової і загальної рівноваги, а якісний складник — SWOT-аналізом.

Практичним розгортанням класифікації є концептуальна схема (рис. 1), у якій шість етапів дослідження українсько-польського співробітництва — від визначення передумов та еволюції взаємодії, аналізу поточного соціально-економічного стану України, Польщі та ЄС, оцінювання наявних

і перспективних форм співпраці, обґрунтування стратегічних напрямів і пріоритетних векторів у регіональному вимірі до розробки механізмів поглиблення двосторонньої співпраці — співвіднесено з конкретним аналітичним інструментарієм кожного етапу. Саме це співвіднесення етапів та інструментів є найбільш вдалою частиною роботи, оскільки переводить класифікацію з рівня переліку на рівень робочого алгоритму дослідження.

Наукова новизна та практична цінність. Наукова новизна полягає в поєднанні теоретико-методологічних та інструментально-прикладних аспектів аналізу в єдину структуровану систему, що дає змогу уникнути фрагментарності дослідження та обрати інструментарій залежно від мети, об'єкта й контексту. Практична цінність роботи виявляється в тому, що запропонований поетапний підхід може бути використаний як методологічна основа дисертаційних і прикладних досліджень двосторонніх торговельних відносин, а також у роботі аналітичних підрозділів, що оцінюють асиметрію торгівлі, вплив зовнішніх чинників та потенціал поглиблення співпраці. Окремо варто відзначити придатність схеми до перенесення на інші пари країн, оскільки логіка етапів не є жорстко прив'язаною до українсько-польського випадку.

Зауваження та рекомендації. Варто відзначити кілька моментів, які потребують урахування під час доопрацювання статті та в подальших дослідженнях.

— **Підпис до рисунка 1 не відповідає його змісту.** Схема відображає етапи дослідження торговельно-економічного співробітництва України та Польщі та відповідний інструментарій, однак підписана як «Склад витрат на соціальні бенефіти на підприємстві». Це технічна помилка, яку необхідно виправити в першу чергу, оскільки рисунок є ключовим результатом статті. Крім того, у самій схемі частина символів відтворюється некоректно (замість літери «ї»

відображаються сторонні знаки), що потребує Perezberegennya zobraheniya.

- **У тексті наявні дубльовані та неузгоджені фрагменти.** В анотації двічі викладено положення про запропоновану класифікацію методичних підходів; у постановці проблеми майже дослівно повторено тезу про актуальність дослідження відносин з Республікою Польща. Потребує уточнення й твердження про те, що інструментально-прикладний блок, на відміну від теоретико-методичних підходів, забезпечує концептуальне бачення досліджуваних явищ, — за логікою самої статті концептуальне бачення формує саме теоретико-методологічний блок.
- **Посилання потребують звіряння.** У тексті використано покликання на джерело [11], тоді як перелік літератури містить десять позицій; імовірно, ідеться про джерело [2]. Такі розбіжності бажано усунути, оскільки вони ускладнюють перевірку наведених положень.
- **Класифікацію подано лише описово.** Для роботи, головним результатом якої є саме класифікація, доцільно було б унаочнити її таблицею або схемою та явно сформулювати критерій поділу на блоки — за метою застосування, типом вихідних даних, характером отриманого результату. Наразі критерій розподілу залишається імпліцитним, що ускладнює зіставлення запропонованої класифікації з наявними.
- **Опис інструментально-прикладного блоку залишається переліковим.** Названі індикатори не супроводжуються розрахунковими формулами, зазначенням джерел статистичних даних (UN Comtrade, Eurostat, Державна служба статистики України) та обмежень застосування. Для методологічної за характером статті ці елементи є принциповими, оскільки саме вони забезпечують відтворюваність запропонованого підходу іншими дослідниками.

- **Апробацію підходу заявлено, але не здійснено.** Схема на рис. 1 описує етапи майбутнього дослідження, тоді як розрахунків чи бодай пілотних оцінок у статті не наведено, — а отже, висновок про здатність підходу об'єктивно оцінити асиметрію торгівлі та вплив зовнішніх чинників поки що має характер обґрунтованого припущення. Наведення хоча б одного розрахункового прикладу, зокрема індексу компліментарності торгівлі України та Польщі за один рік, суттєво посилює б аргументацію.
- **Новизну щодо наявних робіт не відмежовано.** В аналізі публікацій зазначено, що праці попередників охоплюють широкий спектр питань, однак не показано, чим саме запропонована класифікація відрізняється від уже застосовуваних у літературі; варто прямо вказати, що додано порівняно з роботами, на які автор посилається.
- **Текст потребує мовної та редакційної правки.** У статті трапляються граматичні й синтаксичні неточності — «правовою адаптацією», «в свої сукупності», «в середі якої», «наліз договірно-правової бази», «к сучасних умовах», «має не тільки систематизуючи, а й прикладне значення»; окремі речення розірвано крапкою в середині думки, а частина абзаців починається з малої літери. Ці неточності не впливають на зміст, але помітно знижують загальне враження від тексту.

Висновки. Стаття є завершеним теоретико-методологічним дослідженням, яке систематизує методичний інструментарій аналізу торговельно-економічного співробітництва країн і пропонує його поетапне застосування до українсько-польських відносин у контексті євроінтеграції України. Поставлену мету досягнуто: класифікацію методичних підходів розроблено, теоретико-методологічний та інструментально-прикладний блоки змістовно розкрито, а на цій основі обґрунтовано теоретико-методичний підхід, придатний для подальших досліджень двосторонніх

економічних відносин. Висловлені зауваження мають переважно рекомендаційний характер; водночас виправлення підпису до рисунка 1, усунення дубльованих фрагментів і звіряння посилань є необхідними перед публікацією. Урахування решти зауважень, насамперед щодо наведення розрахункового прикладу, підвищило б доказовість висновків. Стаття відповідає вимогам щодо актуальності тематики, наукової новизни та практичної цінності.

Рецензент:

*незалежна дослідниця у сфері управління
організаційними змінами та
адміністративного лідерства*

Вікторія Сидорук